

Tudós fórum

MEDGYESSY PÉTER MINISZTERELNÖK BESZÉDE

a Magyar Tudomány Napja alkalmából tartott
díszünnepségen¹

Elnök Úr, tisztelt hölgyeim és uraim!
Nagy örömmel fogadtam el a felkérést, hogy szóljak Önökhöz. A tudomány tempomában a tudomány ünnepén szólni nagy megtiszteltetés. „Haladni csak úgy lehet, hogy ha míg egyik lábunkkal előre lépünk, a másik lábunkat helyén tartjuk. Ez első törvénye minden haladásnak, mely szintűgy áll a nagy államok, s egész népek, mintha csak egyes emberek haladását segítjük” – mondta a múlt század derekán Eötvös József, akinek szavai ma is időszerűek.

Magyarország nagy, közös lépés előtt áll. Reményeink szerint alig több mint egy év múlva csatlakozunk az Európai Unióhoz. A haladáshoz szükséges szilárd támasz a nemzeti örökségünk: kultúránk, tudományunk, történelmünk, a magyar emberek tehetsége, szorgalma, hazánk természeti kincsei, a magyar föld. Apportunk tehát óriási. Büszkén, feltartott fejjel, a további fejlődés reményével mehetünk európai társaink közé. Persze ahhoz, hogy képesek legyünk megfelelő tempóban előre haladni, tisztában kell lennünk értéinkkel, gyengéinkkel, történelmünkkel, ezeréves örökségünkkel. Emlékezni és emlékeztet-

ni. Ez közös felelősségünk. Kutatni, és elmondani az igazat. Kijavítani, aki téved. Felelősségre vonni, aki nem mond igazat. És megkövetni, aki szenvedett. Itt, a tudomány házában különösen nagy e szavak súlya. Engedjék meg nekem, hogy most néhány másodpercig szünetet tartsak. Szeretnék egy főhajtással tisztelni azon magyar fiatalembereket előtt, akik negyvenhat évvel ezelőtt, november 4-én vagy a következő napokban életüket áldozták a magyar szabadságért. Egy igazságosabb és emberibb világért. És azért, hogy ma szabadon és derűlátóan beszélgethessünk egy szabad, boldog, fejlődő, európai nemzet jövőjéről.

Kedves barátaim!
Történelmünkre, múltbéli teljesítményünkre joggal vagyunk büszkék. Ebben nagy szerepe van a magyar szellemi élet teljesítményének. A 20. század magyar tudósai közül tizenketten vették át eddig a Nobel-díjat, először 1905-ben, legutóbb 1994-ben. Néhány hete pedig, mindannyiunk nagy örömeire és büszkeségére a magyar kultúra kiemelkedő képviselője kapta a legrangosabb irodalmi kitüntetést, az irodalmi Nobel-díjat. Gondolkodtam azon, mert biztos

---

¹ Magyar Tudományos Akadémia, 2002. november 4.

voltam benne, hogy Elnök úr is fog erről szólni, hogy vajon elmondjam-e még egyszer. De olyan jó elmondani. Olyan jó érzés megismételni, hogy mit produkált ez a kis nemzet az elmúlt században. Úgyhogy úgy gondoltam, hogy még akkor is, ha már egyszer elhangzott, érdemes szót ejteni róla.

A magyar nép kreativitása megbecsült dolog a világon. A nemzeti közép kormánya erre a kreativitásra építi programját. Az ország fejlődése hamarosan egy új szakaszba lép. Olyan szakaszba, ahol a tudás, a fejlesztés, a szellemi befektetés lesz a fejlődés motorja. Vörösmarty Mihály még azt kérdezte egyik költeményében: „Ment-e a könyvek által a világ elébb?” Zaklatott kérdés volt, keserű történelmi leltár után tette fel a költő ezt a kérdést. De a válasz nála is: igen. És egyértelmű igen volt a Svéd Királyi Akadémián is. És természetesen egyértelmű az igen itt is. A világ előbbre ment a könyvek által. Tudjuk, a tudatlanság félelemhez vezet, a félelem pedig gyűlölethez. Csak egy olyan társadalom képes jobb válaszokat adni az élet kérdéseire, amely a tudásra épül. Ma már nem csak a mérete lehet nagy egy országnak azáltal, hogy emberei kiválóak. A polgárai tudása az, ami igazán a nemzetet többé teszi. Természetesen ez egy trivialitás, amit mondani fogok, mégis úgy vélem, érdemes megismételni. A jövő társadalmának a tudás az alapja. A tudás pedig a könyv. Aki a könyvet égeti, az a jövőt égeti. Aki könyvtárat épít, egy jobb világért dolgozik. Közös, könyveinkben, fejünkben és szívünkben őrzött tudásunk teremthet lehetőséget arra, hogy több területen elérjük az Európai Unió fejlett államainak színvonalát. Nem szabnék időt rá, mert oly sokszor mondtuk különböző dátumokat, hogy ekkorra, s akkorra fogjuk elérni az Európai Unió színvonalát. Én azt gondolom, ha mindannyian nyugodt lelkiismerettel dolgozunk, akkor biztos, hogy sok területen rövid időn belül elérhetjük

azt, amit szeretnénk, hogy valóban Magyarország az élvonalába kerüljön a tudománynak, a világnak, a gazdaságnak, és akkor nyugodtan tekinthetünk saját magunkba.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Most dől el, milyen országban élünk holnap és holnapután. Én hiszek abban, hogy tudunk olyan Magyarországot teremteni, ami a tehetségeseknek versenypálya, a rászorulóknak menedék. Mely őrzi, biztatja, segíti a tehetséget, és oltalmat nyújt annak, aki rászorul. Mi a feltételeket teremthetjük meg ahhoz, hogy Önök számára és Önökön keresztül sokak számára az ország valóban versenypálya lehessen. Hogy a fiatal tehetségek világszínvonalú oktatást, tudást kapjanak. Ehhez szeretnék én az Önök társa lenni.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Tudom, a tudomány csak akkor él, úgy fejlődik, ha szabad. Ha mentes az állami beavatkozásoktól, felesleges előírásoktól. Ha a tudomány, a tudomány emberei határozzák meg a tudomány fejlődését. És azt, hogy merre megy a világ. A tudomány által elért eredményekből meríthet a politika és a kormányzat is. Már aki képes tanulni. Az államnak persze van feladata. Biztosítani a feltételeket a tudományos élet működéséhez. Örömmel informálhatom Önöket, hogy a jövő évi állami költségvetésből a Magyar Tudományos Akadémia számára a 2002-es előirányzathoz képest 8,2 milliárd forinttal több jut. Ez 28 %-os növekedés. (taps)

Természetesen ebben nem kis szerepet játszik a bérek növekedése. De hát mi a tudomány? A tudomány tulajdonképpen az emberek tudása, és az államnak jó érdeke, ahogyan egyébként ezt kitűnően elmondta a Faraday-idézet kapcsán Elnök úr is, az államnak jó érdeke, hogy megbecsülje azokat az embereket, akik a jövővel

foglalkoznak, akik a jövő kérdéseire keresik a jó válaszokat. A kormány a legutóbbi ülésén döntött arról is, hogy a pénzmaradvány terhére egymilliárd forintot biztosít a kutatóintézeti műszerpark fejlesztésére. (taps)

Hölgyeim és uraim!

A tudás alapú társadalom korát éljük. Ugyanakkor nézeteink, szokásaink, de a társadalmi mechanizmusaink is még sokszor a régié. Változnunk kell, mert változik körülöttünk a világ. Az informatika, az Internet világa számunkra kihívás, és persze esély. A világ egyre „kisebb, gyorsabb és hatékonyabb” lesz. Ebben a versenyben ma még szinte egyenrangúként vehetünk részt. Most dől el, hogy azokkal tartunk-e, akik meghatározzák, hogy milyen lesz a jövő, vagy azokkal, akik csak elviselik a változást. A modern Európa a mércét nagyon magasra tette. A választás számunkra így szól: vagy megteremtjük Magyarországon a tudásalapú társadalom feltételeit, vagy kihagyunk, elmulasztunk egy nagy lehetőséget, és ezzel kockáztatjuk gyermekeink jövőjét. Minden késlekedés, beváltatlan ígéret az esélyeinket csökkenti. Hiszem azt, hogy ezen a téren is sikeres lesz európai csatlakozásunk. Az előjelek kedvezőek. Az Európai Unióval való tudományos, kutatási, műszaki együttműködés jó példával szolgál arra, hogyan kell kihasználni az Unió keretprogramjai kínálta lehetőségeket, és hogyan tudjuk valóban magunkévá tenni azokat az anyagi forrásokat, amelyek eredményeképpen a magyar tudomány gyorsabban tud fejlődni.

Kedves barátaim!

Célunk az, hogy a kutatás-fejlesztés tekintetében elérjük, vagy legalább megközelítsük azt a szintet, azt a ráfordítási szintet, ami az európai uniós tagállamokban van. Elnök úr erről is szólt. Még messze vagyunk

tőle, de azt gondolom, hogy nagyratörő törekvéseket kell megfogalmaznunk. Ezért sokmindenre szükség van, sokmindent kell tenni. Tisztelem az itt ülő professzorokat, akadémikusokat, a tudomány elitjét, színe-javát. Ugyanakkor tudjuk, a fiatalokon, az Önök tanítványain múlik nagyon sok, az Önök tanítványain múlik majd a jövő. Javítani kell a fiatalok tudomány iránti érdeklődését. Ezért növelni fogjuk a fiatal kutatók esélyeit, teljesítőkédvét. Ennek érdekében jelentősen bővítjük a posztdoktori foglalkoztatás lehetőségét. Növeljük a Bolyai- és az OTKA-ösztöndíjak rendszerű támogatását. Továbbfejlesztjük a Békésy-ösztöndíjat, ösztönözzük posztdoktori állások és ösztöndíjak létrehozását.

Lényegesen egyszerűsítjük a külföldi állampolgárok kutatási-fejlesztési célú magyarországi munkavállalásának adminisztratív eljárásait. Hiszen a tudomány oly mértékben nemzetközi, hogy nem lehet határokat szabni neki sem így, sem úgy. Erőfeszítések teszünk a hazánkba érkező európai Marie Curie-ösztöndíjasok számának növelésére. Ösztöndíjakat alapítunk a Kárpát-medence fiatal magyar és nem magyar nemzetiségű kutatóinak a hazai kutatási programokba való bekapcsolódásra. S továbbfejlesztjük a Szent-Györgyi Albert-ösztöndíjat. Célunk, hogy ebben a most futó négyéves kormányzati ciklusban lehetőség nyíljon több új önálló költségvetésű egyetemi intézet alapítására. Vezetésükre a magyar tudomány világszerte dolgozó képviselői közül a legígéretesebb teljesítményű, feltörekvő fiatal személyiségeket tervezzük megnyerni. Elengedhetetlen, hogy a hazai és külföldi működő tőke érdeklődését felkeltsük a magyar tudományos bázis iránt. Hallatlan fontos kérdés ez. Látjuk, hogy Magyarország azt az átmeneti előnyét, ami az alacsony bérekből származott, folyamatosan és fokozatosan el fogja veszíteni. Ez így van rendjén. Ezt sze-

retnénk mindannyian. Azt szeretnénk mindannyian, hogy a bérek tényleg a megfelelő európai szint felé közeledjenek. Ugyanakkor szükségünk van azokra a fejlesztési forrásokra, amelyeket a befektetők tudnak garantálni. Ehhez pedig az kell, hogy olyan termékek, olyan szolgáltatások szülessenek Magyarországon, amelyek magas hozzáadott értéket tartalmaznak, nagy tudást tartalmaznak, építenek a kutatásra, a fejlesztésre. Az egyetemi centrumokban e folyamatok elősegítése érdekében technológiai transzfer intézményeket, tudományos technológiai ipari parkokat, innovációs üzleti centrumokat kell létrehozni, illetve működtetni. Támogatjuk az ilyen kezdeményezéseket.

Az elmúlt öt hónapban sokat tettünk azért, hogy a legkirívóbb társadalmi igazságtalanságokat mérsékeljük. Ugyanakkor távolabbra is kell, hogy tekintsünk. Meg kell alapoznunk a sikeres európai Magyarország jövőjét. Meg kell alapoznunk azt, hogy polgáraink, vállalkozásaink versenyképesek legyenek az Európai Unióban is. Mert a versenyképesség ma már csaknem kizárólag a tudásról, a szellemi adottságok kiaknázásáról szól. A Magyar Tudományos Akadémia kezében van a távlati jövő. A kormány ezért határozottan támogatja, hogy az Akadémia minden erejével az alap kutatásokra összpontosítson, a fejlesztők fejlesztése, a jövő megalapozása közös érdek, ha úgy tetszik, nemzeti cél. Mert akkor lesz sikeres Magyarország, akkor lehet a gazdaságot, a felsőoktatást társul hívni a jövő alakításához, ha ehhez az alap kutatások megfelelő háttérrel teremtenek.

Kedves barátaim!

Csak olyan országban fejlődik a tudomány, ahol a társadalom elismeri azt, és megbecsüli a tudósokat. A Magyar Tudományos Akadémiának mint köztestületnek megkü-

lönbötötett felelőssége és szerepe van a tudományos munka feltételeinek alakulásában. Az alap kutatások támogatásában, érdekeinek védelmében, országos koordinálásában. A kormány a tudomány rangjának, társadalmi megbecsülése növelése érdekében november 3-át, a Magyar Tudomány Napját törvényben is a magyar tudomány ünnepévé javasolja nyilvánítani. Programunkban a Magyar Tudományos Akadémia köztestülete és a kormány által összehangolt kutatásokra külön figyelmet kívánunk fordítani. Ennek érdekében még ebben az évben az Akadémia vezetése és a Miniszterelnöki Hivatal 300 millió forint értékben szerződést köt az együttesen kiválasztott, stratégiai fontosságú társadalmi kutatásokra. Az Európai Unióhoz egy büszke, felkészült nemzet fog csatlakozni, amely magyar hagyományainkkal gazdagítani fogja az Uniót. A Magyar Köztársaság kormányának programja elkötelezetten támogatja a magyar nyelv, irodalom, történelem és kultúra nemzetközileg is korszerű kutatását, a hungarikumok kutatását és gyűjtését, függetlenül attól, hogy azt határainkon innen vagy túl művelik.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Eötvös Józseffel kezdtem, és e falak között Széchenyi Istvánnal kívánom befejezni mondanivalómat. Nem csupán illendőségből. Hanem azért, mert mindaz, amiről eddig beszéltem, a legnagyobb magyar legfontosabb intelligenciával, a nemzet műveltségének, tudásának folyamatos gyarapításával találkozik. De hogy ezt a gyarapítást nem öncélúan gondolta ő sem, azt szavai bizonyítják: „Nem a tanulás, s a tudományok mennyisége teszi az embert okossá, hanem azok megemésztése, és jó elrendelése.” Ezt a jó elrendelést kívánom Önöknek, magunknak, az országnak.

Köszönöm, hogy meghallgattak.